

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BESLENME BİLGİ DÜZEYLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Bilim Uzmanı Hatice ŞİMŞEK*
Prof. Dr. Mine ARLI**

Bu araştırma ortaokul öğrencilerinin besleme bilgi düzeylerini ve beslenme bilgileri üzerine Ev Ekonomisi veya Beslenme derslerinin etkisini incelemek amacıyla Ankara'nın düşük sosyo ekonomik düzeydeki semtlerinde bulunan 3 ortaokulda yürütülmüştür. Ev Ekonomisi dersi okuyan 98, Beslenme dersi okuyan 120, bu dersleri okumayan 180 olmak üzere toplam 398 öğrenciye anket uygulanmıştır. Öğrencilerin %48.2'sinin orta düzeyde beslenme bilgisine sahip oldukları (100 üzerinden 45-60 puan aldıkları) saptanmıştır. Beslenme veya Ev Ekonomisi dersi okumayan öğrencilerin beslenme bilgi puanı ortalaması 40.6 ± 0.93 Ev Ekonomisi dersi okuyanların 49.3 ± 1.44 Beslenme dersi okuyanların ise 56.4 ± 1.34 'dür. Varyans analizi, puanlar arası farkın önemli olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin temel kavramlar ve tanımlarla besin öğelerinin görevleri ve yetersizliklerine ilişkin bilgileri, yiyecek seçimiyle yiyecek hazırlama ve saklama işlemleri bilgilerine kıyasla daha yetersizdir.

GİRİŞ

Beslenme sağlıklı bir yaşantının temel unsurunu oluşturmaktadır. Özellikle bugünün çocuklarının gelecekte ülke kalkınmasında yerlerini alabilmeleri için beslenme konusundaki eksikliklerinin belirlenerek, beslenme

* Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Aile Bilimleri ve Tüketici Eğitimi Bölümü Bilim Uzmanı

** Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Aile Ekonomisi ve Beslenme Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

eğitimiyle düzeltilmesi gerekmektedir. Başoğlu ve Baysal (1), bir yıl süreli okutulan beslenme dersinin öğrencilerin beslenme bilgi düzeyini yükselttiğini saptamışlardır. Araştırmalarda da beslenme eğitiminin önemi vurgulanmıştır (2,3).

Ergenlik çağı, fiziksel, biyokimyasal, ruhsal ve sosyal yönden hızlı büyüme gelişme ve olgunlaşma süreçleriyle çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemidir (4). Bu çağda beslenmenin yeterli ve vücut gereksinmelerine uyumlu olması çok önemlidir. Çünkü boy ve vücut ağırlığı hızla artmakta, enerji harcaması vücut ölçüsünün birimi başına yetişkinlerden fazla olmaktadır. Çocuklarda enerji, protein ve diğer besin öğeleri ihtiyacının yeterli ve dengeli bir şekilde karşılanmaması büyüme ve gelişmeyi yavaşlatır ve durdurur. Bazı beslenme bozukluğu hastalıklarının oluşmasına neden olan bu sorun enfeksiyonlara karşı direnci de düşürür (5).

Çocukların beslenme ilkelerine uygun alışkanlıklar kazanmasında, aile ortamının olduğu kadar okulda verilecek beslenme eğitiminin de etkisi vardır. Beslenme eğitimi, anaokulundan başlayıp örgün eğitimin her kademesinde devam eden kapsamlı, sürekli ve bütünlük içinde bir programı olan okullarda en iyi sonucu verir. Okul, çocuğun beslenmeye olan ilgisini etkileme ve çocuğa okul yılları boyunca sürekli liderlik yapma şansına sahiptir. Okulda çocuklara ve gençlere ellerindeki imkanları yeterli ve dengeli beslenmeleri için en iyi şekilde nasıl kullanacakları öğretilmeli, gereği kadar tüketme, savurganlıktan kaçınma, yeterli ve dengeli beslenme alışkanlıkları kazandırılmalıdır (6).

Ortaokullarda üç yıl süreyle okutulan İş Eğitimi (İş ve Teknik, Tarım, Ticaret, Ev Ekonomisi) derslerinin içinde yer alan Ev Ekonomisi dersinde beslenmeye ilişkin konular kısmen de olsa yer almakta ve dolaylı olarak beslenme eğitimi yapılmaktadır. Beslenme dersinin okutulduğu okullarda ise beslenmeye ilişkin konular daha ağırlıklı olarak işlenmektedir. Ancak bu dersin seçmeli olması nedeniyle tüm öğrenciler bundan yararlanamamaktadır. Foley ve arkadaşları (7), Kansas'ta yaptıkları bir araştırmada öğretmeni beslenme dersi almış ve bu nedenle derslerinde beslenme konularına yer verilen öğrencilerle, öğretmeni beslenme dersi almamış ve derslerinde beslenme öğretilmeyen öğrencilerin beslenme bilgi-

puanları arasındaki farkı önemli bulmuşlardır. Penner ve Kolasa (8), San Diego'da Ev Ekonomisi öğretmenlerinin beslenme bilgi puanlarının diğer branş öğretmenlerinden yüksek olduğunu saptamışlardır.

Bu araştırmada da ortaokul öğrencilerinin beslenme bilgi düzeyleriyle beslenme bilgileri üzerine sadece kız öğrencilere okutulan Ev Ekonomisi ve bazı okullarda okutulan Beslenme derslerinin etki edip etmediği belirlenmek istenmiştir. Böylece ortaöğretimde beslenme eğitiminin gerekliliği ve bu konudaki eğitim uygulamalarının sonuçları belirlenmeye çalışılmıştır.

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE ARAÇLARI

Bu araştırma, Ankara'nın düşük sosyo-ekonomik düzeydeki semtlerinden Ev Ekonomisi ve Beslenme dersleri okutulmayan 30 Ağustos, sadece Beslenme dersi okutulan Balgat, Ev Ekonomisi veya Beslenme dersleri okutulan Akşemsettin ortaokullarının öğrencileri olmak üzere 3 grup üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada derslerin etkisini saptamak amacı olduğu için sınıfların seçiminde Ev Ekonomisi ya da Beslenme dersi alan öğrencilerin en az 2. sınıfta okumaları gözönünde tutulmuştur.

Araştırmanın örneklemini, tesadüfi olarak seçilen sınıflarda verilerin toplandığı günlerde derste bulunan öğrencilerin tamamıdır. Araştırmanın verileri anket tekniği ile Ev Ekonomisi dersi okuyan 98, Beslenme dersi okuyan 120 ve bu dersleri okumayan 180, toplam 398 öğrenciden (227 kız, 171 erkek) toplanmıştır. Uygulanan ankette öğrencilerin beslenme bilgilerini ölçmek için a) Temel kavramlar ve tanımlar b) Besin öğelerinin görevleri ve yetersizlikleri c) Yiyecek seçimi d) Yiyecek hazırlama ve saklama işlemleri konularına ilişkin ve her konuyla ilgili 5'er olmak üzere toplam 20 soru sorulmuştur. Soruların zor olmamasına özen gösterilmiştir. Beslenme bilgi düzeyleri her doğru cevaplanan soruya 5'er puan verilerek toplam 100 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Toplam puanlara göre öğrencilerin beslenme bilgileri zayıf (40 ve altı), orta(45-60), iyi (65-80), çok iyi (85-100) şeklinde gruplandırılmıştır. Öğrencilerin beslenme konularına göre ayrı ayrı 25'er puan üzerinden aldıkları puanlar da ayrıca belirtilmiştir. İstatistik değerlendirmelerde Khi-kare testi, Varyans analizi ve Duncan testi uygulanmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma kapsamına giren öğrencilerin ailelerindeki birey sayıları incelendiğinde altı kişi veya daha kalabalık ailelerin oranının %54.5, beş kişilik olanların oranının ise %28.9 olduğu görülmüştür. Ev Ekonomisi dersi okuyanların %35.7'si, Beslenme dersi okuyanların %35.9'u ailelerinin 5 çocuklu, Ev Ekonomisi ve Beslenme dersi okumayanların ise %28.3'ü 4 çocuklu olduğunu belirtmişlerdir. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerde yapılan araştırmalarda da 4 ve 5 çocuklu ailelerin oranı yaklaşık bulunmuştur (9, 10). Güneşli (11) yaptığı bir araştırmada düşük sosyo-ekonomik semtteki ailelerin diğer semtlere göre genellikle daha kalabalık olduğunu belirtmiştir. Araştırmada annelerin %53.5'inin, babaların %59.6'sının ilkökul mezunu olduğu saptanmıştır. Pekcan ve arkadaşları da (12) düşük sosyo-ekonomik düzeyde ev kadınlarının % 53.4'ünün ilkökul mezunu olduğunu saptamışlardır. Araştırma düşük sosyo-ekonomik düzeydeki semtlerde bulunan okullarda yapıldığı için öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumlarının çoğunlukla düşük olması, ailelerdeki çocuk sayısının fazla olması beklenen doğrultudadır. Öğrencilerin anne ve babalarının meslek durumları incelendiğinde annelerin %94.2'si ev kadını, babaların %38.4'ü memurdur.

Öğrencilerin yaşları genellikle 13-14'dür. Çoğunluğu (%51.5) en az bir tane olmak üzere 4 hatta daha fazla çürük dişi bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu durumun araştırmaya alınan öğrencilerin özellikle aralarda karbonhidratlı besinleri almaları, şekerli besinlere düşkün olmaları ve ağız-diş bakımına gereken önemi vermemelelerinin bir sonucu olarak karşımıza çıktığı düşünülebilir. Baysal ve arkadaşları (13) tarafından yapılan bir araştırmada şekerli yiyecekleri tüketme sıklıkları ile çürük dişler arasındaki ilişki istatistik olarak önemli bulunmuştur ($p < 0.05$).

Araştırmaya alınan öğrencilerin boy ve ağırlıkları yaşa göre standartlarla (14) kıyaslanınca (Tablo 1) %91.9 gibi büyük bir çoğunluğun boy uzunluğunun, %79.7'sinin ise vücut ağırlığının standarda uygun olduğu görülmüştür. Ev Ekonomisi dersi okuyan, Beslenme dersi okuyan ve bu dersleri okumayanların ağırlık değerlerinin standarda uygunluğu bakımından istatistik olarak önemli fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Diğer bir ifade ile öğrencilerin beslenme bilgilerinin fiziksel gelişimleri üzerinde etkili olacağı görüşü bu öğrenciler üzerinde doğrulanmamıştır.

Tablo 1: Öğrencilerin Boy Uzunluğu ve Vücut Ağırlıklarının, Gruplar ve Standartlara Göre Değerlendirilmesi

Gruplar	Ev Ekonomisi Dersi Okuyan		Beslenme Dersi Okuyan		Ev Ekonomisi ve Beslenme Derslerini Okumayan		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Standartlara Göre Durum	n: 98		n: 120		n: 180		n: 398	
Boy Uzunluğu								
Standart üstü	2	2.0	4	3.3	17	9.4	23	5.8
Standart	96	98.0	112	93.4	158	87.8	366	91.9
Standart altı	-	-	4	3.3	5	2.8	9	2.3
Vücut Ağırlığı								
Standart üstü	5	5.1	18	15.0	32	17.8	55	13.8
Standart	85	86.7	95	79.2	137	76.1	317	79.7
Standart altı	8	8.2	7	5.8	11	6.1	26	6.5

Öğrencilerin beslenme bilgi puanları incelendiğinde (Tablo 2) Ev Ekonomisi dersi okuyan, Beslenme dersi okuyan ve bu dersleri okumayan tüm öğrencilerin %48.2'sinin 45-60 arası puanla orta düzeyde bilgiye sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 2: Öğrencilerin Gruplara Göre, Beslenme Bilgi Düzeyleri

Gruplar	Bilgi Düzeyi	Ev Ekonomisi Dersi Okuyan		Beslenme Dersi Okuyan		Ev Ekonomisi ve Beslenme Derslerini Okumayan		TOPLAM	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
40 ve	Zayıf	25	25.5	17	14.1	96	53.3	138	34.7
45-60	Orta	56	57.2	62	51.7	74	41.1	192	48.2
65-80	İyi	17	17.3	33	27.5	10	5.6	60	15.1
85-100	Çok iyi	-	-	8	6.7	-	-	8	2.0
TOPLAM		98	100.0	120	100.0	180	100.0	398	100.0

$$\chi^2 = 79.22 \quad p < 0.01$$

Sagun'un (9) lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırma bulguları da orta düzeyde beslenme bilgisine sahip olanların oranının yüksek olduğunu göstermektedir. Ev Ekonomisi dersini okuyanlarda orta düzeyde puan alanların oranı %57.2, Beslenme dersini okuyanlarda % 51.7, Ev ekonomisi veya Beslenme Derslerini okumayanlarda ise %41.1'dir. İyi ya da çok iyi düzeyde puan alanların oranı Beslenme dersi okuyanlarda %34.2 ile en yüksektir. Ev Ekonomisi dersi okuyan, Beslenme dersi okuyan ve bu dersleri okumayan öğrencilerin bilgi puan dağılımlarının istatistiksel açıdan farklı olması, Beslenme derslerinde Ev Ekonomisi derslerine kıyas-

la beslenme konularının daha ağırlıklı işlendiğini düşündürmektedir. Öğrencilerin gruplara göre ortalama beslenme bilgi puanları da bu düşüncüyü desteklemektedir (Tablo 3).

Tablo 3: Öğrencilerin Gruplara Göre Ortalama Beslenme Bilgi Puanları

GRUPLAR	n	Ortalama Puan $\bar{X}$	Standart Hata $S_{\bar{X}}$
Ev Ekonomisi Dersi Okuyan	98	49.3	± 1.44
Beslenme Dersi Okuyan	120	56.4	± 1.34
Ev Ekonomisi ve Beslenme Derslerini Okumayan	180	40.6	± 0.93

Beslenme dersi okuyan grup 56.4±1.34 puan ile en yüksek ortalamaya sahiptir, ancak bu puan beklenildiği kadar yüksek değildir. Gruplar arası fark ise istatistik olarak önemlidir.

Ev Ekonomisi dersi okuyan kız öğrenciler katılmadan (98'i hariç tutularak), Beslenme dersi okuyan, Ev Ekonomisi veya Beslenme derslerini okumayan tüm öğrencilerin cinsiyete ve beslenme bilgi düzeylerine göre dağılımları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Beslenme Bilgi Düzeyleri

Cinsiyet	KIZ		ERKEK		TOPLAM	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
Bilgi Düzeyi						
Zayıf	53	41.1	60	35.1	113	37.7
Orta	56	43.4	80	46.8	136	45.3
İyi	18	13.9	25	14.6	43	14.3
Çok iyi	2	1.6	8	3.5	8	2.7
TOPLAM	129	100.0	171	100.0	300	100.0

$\chi^2 = 1.96$ $p > 0.05$

Beslenme dersi okuyan, Ev Ekonomisi veya Beslenme derslerini okumayan gruplardaki dağılımın cinsiyete bağlı olmadığı saptanmıştır.

Öğrencilerin beslenme konularından ayrı ayrı aldıkları bilgi puanlarını gösteren Tablo 5 incelendiği zaman Ev Ekonomisi dersi okuyan grupta temel kavramlar ve tanımlar sorularından 25 puan alan öğrenci bulunmadığı görülmektedir. Bu grupta yiyecek seçimi sorularından % 6.1, besin

Tablo 5: Öğrencilerin Gruplar ve Beslenme Konularından Aldıkları Puanlara Göre Yüzde (%) Dağılımları

Gruplar	Ev Ekonomisi Dersi Okuyan				Beslenme Dersi Okuyan				Ev Ekonomisi ve Beslenme Derslerini Okumayan			
	Temel Kavramlar ve Tanımlar	Besin Öğelerinin Görevleri ve Yetersizlikleri	Yiyecek Seçimi	Yiyecek Hazırlama ve Saklama İşlemleri	Temel Kavramlar ve Tanımlar	Besin Öğelerinin Görevleri ve Yetersizlikleri	Yiyecek Seçimi	Yiyecek Hazırlama ve Saklama İşlemleri	Temel Kavramlar ve Tanımlar	Besin Öğelerinin Görevleri ve Yetersizlikleri	Yiyecek Seçimi	Yiyecek Hazırlama ve Saklama İşlemleri
Puanlar	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
0	2.0	11.2	-	4.1	0.8	4.2	0.8	4.2	2.8	22.2	3.3	8.9
5	28.5	24.5	5.1	13.3	6.7	8.3	6.7	18.9	32.3	20.4	6.7	20.4
10	32.7	23.5	20.1	31.7	23.3	26.7	17.5	27.5	40.6	28.9	21.7	32.8
15	38.7	20.4	36.7	39.8	49.2	35.0	35.0	33.3	22.2	15.0	40.0	21.7
20	3.1	10.4	31.7	11.2	17.5	17.5	32.5	15.0	1.7	3.9	27.2	6.7
25	-	2.0	6.1	1.0	2.5	8.3	7.8	4.2	0.8	-	1.1	0.5
TOPLAM	100.00	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

öğelerinin görevleri ve yetersizlikleri sorularından %2.0, yiyecek hazırlama ve saklama işlemleri sorularından ancak %1.0 oranında 25 puan alabilen öğrenci bulunmaktadır. Beslenme dersi okuyan grupta 25 puan alan öğrencilerin oranı besin öğelerinin görevleri ve yetersizlikleri sorularından %8.3, yiyecek seçimi sorularından % 7.5, yiyecek hazırlama ve saklama işlemleri sorularından %4.2, temel kavramlar ve tanımlar sorularından ise %2.5'dir. Ev Ekonomisi ve Beslenme dersi okumayan grupta ise 25 puan alan öğrencilerin oranı hem temel kavramlar ve tanımlar hem de yiyecek hazırlama ve saklama işlemleri sorularından %0.5 yiyecek seçimi sorularından ise %1.1'dir. Bu grupta besin öğelerinin görevleri ve yetersizlikleri sorularından 25 puan alan öğrenci bulunmamaktadır.

Öğrencilerin gruplar ve beslenme konularına göre ortalama bilgi puanları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin Gruplar ve Beslenme Konularına Göre Ortalama Bilgi Puanları

Gruplar	Ev Ekonomisi Dersi Okuyan			Beslenme Dersi Okuyan			Ev Ekonomisi ve Beslenme Derslerini Okumayan				
	Ort. Puan	±	Standart Hata	Ort. Puan	±	Standart Hata	Ort. Puan	±	Standart Hata		
Konular	$\bar{X}$	n:98	$S_{\bar{X}}$	$\bar{X}$	n:120	$S_{\bar{X}}$	$\bar{X}$	n:180	$S_{\bar{X}}$		
Temel Kavramlar ve Tanımlar	10.4	±	0.45	14.2	±	0.41	9.58	±	0.32	41.05	$p < 0.01$
Besin Öğelerinin Görevleri ve Yetersizlikleri	10.4	±	0.63	14.0	±	0.55	7.27	±	0.41	47.18	$p < 0.01$
Yiyecek Seçimi	16.1	±	0.48	15.7	±	0.48	14.2	±	0.38	5.73	$p < 0.01$
Yiyecek Hazırlama ve Saklama İşlemleri	12.3	±	0.51	12.4	±	0.53	9.52	±	0.40	13.54	$p < 0.01$

Öğrencilerin konulara göre aldıkları ortalama beslenme puanları bakımından Ev Ekonomisi dersi okuyan, Beslenme dersi okuyan ve bu dersleri okumayanlar arasındaki istatistik açıdan önemlidir ($p<0.01$).

Temel kavramlar ve tanımlar ortalama puanı bakımından Beslenme dersi okuyan, Ev Ekonomisi dersi okuyan ve bu dersleri okumayan öğrencilerden önemli derecede farklıdır ($p<0.01$). Ev Ekonomisi dersi okuyan ile Ev Ekonomisi veya Beslenme derslerini okumayan öğrenciler arasındaki farkın önemli olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Besin öğelerinin görevleri ve yetersizlikleri ortalama puanı bakımından tüm gruplar arası farkların önemli olduğu anlaşılmıştır ($p<0.01$), Bu durum Ev Ekonomisi derslerinde besin öğelerinin görevleri ve yetersizlikleri konularına Beslenme derslerindeki kadar yer verilmediğini akla getirmektedir.

Yiyecek seçimi ortalama puanı bakımından Ev Ekonomisi dersi okuyan ile Ev Ekonomisi veya Beslenme derslerini okumayan gruplar arasındaki farkın ($p<0.01$) düzeyinde, Beslenme dersi okuyan ile Ev Ekonomisi veya Beslenme derslerini okumayan gruplar arasında ($p<0.05$) düzeyinde önemli olduğu, Ev Ekonomisi dersi okuyanla Beslenme dersi okuyan gruplar arasında ise farkın önemli olmadığı görülmüştür ($P>0.05$).

Yiyecek hazırlama ve saklama işlemleri ortalama puanı bakımından Beslenme dersi okuyanla Ev Ekonomisi veya Beslenme derslerini okumayan gruplar arasında farkların önemli olduğu ($p<0.01$), Beslenme dersi okuyan ile Ev Ekonomisi dersi okuyan gruplarda ise farkın önemli olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$).

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyine göre ortalama beslenme bilgi puanları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeyine Göre Ortalama Beslenme Bilgi Puanları

Annelerin Eğitim Düzeyi	n	Ortalama Puan	
		$\bar{X}$	Standart Hata $S_{\bar{X}}$
Okuma-yazma bilmiyor	125	48.7	1.40
Okur-yazar	46	48.4	1.92
İlkokul mezunu	213	46.5	1.07
Ortaokul mezunu	14	48.5	3.37
Lise mezunu	2	57.5	17.6

Anneleri lise mezunu olan öğrencilerin 57.5 ± 17.6 puan ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu, bunu 48.7 ± 1.40 puan ile annesi okuma-yazma bilmeyen, 48.5 ± 3.37 puanla annesi ortaokul mezunu öğrencilerin izlediği görülmektedir.

Öğrencilerin ortalama beslenme bilgi konuları puanlarına annenin eğitim durumunun etkisi de incelenmiş ve Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8: Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine ve Beslenme Konularına Göre Aldıkları Ortalama Puanlar

Konular	Temel kavramlar ve Tanımlar		Besin öğelerinin görevleri ve yetersizlikleri		Yiyecek seçimi		Yiyecek hazırlama ve saklama işlemleri	
	Ort. Puan	Standart Hata	Ort. Puan	Standart Hata	Ort. Puan	Standart Hata	Ort. Puan	Standart Hata
Okuma-yazma bilmiyor	11.1	± 0.46	11.2	± 0.39	14.9	± 0.47	11.4	± 0.52
Okur-yazar	12.0	± 0.69	9.6	± 0.93	15.7	± 0.73	10.9	± 0.78
İlkokul mezunu	10.9	± 0.72	9.5	± 0.44	16.0	± 0.36	10.8	± 0.39
Ortaokul mezunu	11.0	± 1.31	10.0	± 2.11	16.7	± 0.85	10.7	± 1.66
Lise mezunu	17.5	± 2.52	5.0	± 5.05	17.3	± 2.52	17.5	± 7.57
F değeri	1.32 $p>0.05$		1.64 $p>0.05$		0.69 $p>0.05$		0.81 $p>0.05$	

Annelerin eğitim düzeylerine öğrencilerin beslenme bilgi konuları puanları ortalamaları arasında fark bulunamamıştır.

Araştırma kapsamındaki annelerin beslenme konusunda yeterli bilgilerinin olmadığı, aile içerisinde, beslenmenin bir eğitim konusu olarak ele alınmadığı söylenebilir. Sağun'un (9) yaptığı araştırmada da annenin eğitim düzeyi ile lise öğrencilerinin beslenme bilgi puanları arasında ilişki bulunamamıştır ($p<0.05$).

Öğrencilerin okulda beslenme bilgisi kazanıp kazanamadıkları sorusuna verdikleri cevapların gruplara göre dağılımı Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: Öğrencilerin Gruplar ve Beslenme Bilgisi Kazanma Görüşlerine Göre Dağılımı

Öğrencilerin Görüşleri	Gruplar		Ev Ekonomisi Dersi Okuyan		Beslenme Dersi Okuyan		Ev Ekonomisi ve Beslenme Derslerini Okumayan		TOPLAM	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
Bilgi kazanıyorum	23	23.5	119	99.2	50	27.8	192	48.3		
Çok az bilgi kazanıyorum	66	67.3	1	0.6	60	38.3	137	34.4		
Hiç bilgi kazanmıyorum	9	9.2	-	-	70	38.9	60	17.3		
TOPLAM	98	100.0	120	100.0	180	100.0	398	100.0		

Beslenme dersi okuyan öğrencilerin % 99.2'si, Ev Ekonomisi veya Beslenme dersi okumayan öğrencilerin %27.8'i, Ev Ekonomisi dersi okuyanların ise %23.5'i bilgi kazandıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin beslenme bilgisi kazanma görüşü ve beslenme konularına göre aldıkları ortalama puanlar Tablo 10'de gösterilmiştir.

Tablo 10: Öğrencilerin Beslenme Bilgisi Kazanma Görüşü ve Beslenme Konularına Göre Aldıkları Ortalama Puanlar

Öğrencilerin Görüşleri	Tuzel konular ve Temalar		Besin öğelerinin görevleri ve yetersizlikleri		Yiyecek maddesi		Yiyecek hazırlama ve saklama işlemleri	
	Ort.Puan	Standart Hata	Ort.Puan	Standart Hata	Ort.Puan	Standart Hata	Ort.Puan	Standart Hata
	$\bar{X}$	$\pm S_{\bar{X}}$	$\bar{X}$	$\pm S_{\bar{X}}$	$\bar{X}$	$\pm S_{\bar{X}}$	$\bar{X}$	$\pm S_{\bar{X}}$
Bilgi kazanıyorum	12.7	± 0.53	11.9	± 0.46	15.1	± 0.37	11.9	± 0.41
Çok az bilgi kazanıyorum	10.2	± 0.40	8.7	± 0.50	15.4	± 0.44	11.4	± 0.48
Hiç bilgi kazanmıyorum	8.7	± 0.48	7.4	± 0.71	14.8	± 0.60	8.8	± 0.61
F değeri	23.83 p<0.01		17.58 p<0.01		0.28 p>0.05		7.14 p<0.01	

Öğrencilerin beslenme bilgisi kazanma hakkındaki görüşlerine ve konulara göre aldıkları ortalama beslenme puanları arasındaki farklar temel kavramlar ve tanımlar, besin öğelerinin görevleri ve yetersizlikleri, yiyecek hazırlama ve saklama işlemleri bakımından istatistik açıdan önemli ($p<0.01$), ancak yiyecek seçimi bakımından önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçları öğrencilerin beslenme bilgileri düzeylerinin Ev Ekonomisi ya da Beslenme dersi okuyanlarla bu dersleri okumayanlara göre farklı olduğunu ve bu farkın istatistik açıdan da önemli olduğunu ortaya koymuştur. Ortaokul öğrencilerinin orta düzeyde beslenme bilgisine sahip oldukları saptanmıştır. Çok iyi beslenme bilgisi olanlara sadece Beslenme dersi okuyan grupta, ancak az sayıda rastlanmıştır. Ev Ekonomisi ya da Beslenme dersi okuyan öğrencilerin bilgi puanlarının orta düzeyde yoğunlaşması her iki derste de verilen beslenme eğitiminin yeterince yararlı olmadığını ya da öğrencilerin konuya gereken önemi

vermediğini düşündürmektedir. Araştırmada öğrencilerin beslenme bilgilerinin yetersiz olduğu, ancak beslenme konusunu Ev Ekonomisi dersi içinde okuyanlar, Beslenme okuyanlar, ayrıca bu dersleri hiç okumayanlar arasında beslenme bilgisi yönünden fark istatistik olarak önemli bulunmuştur.

Eğitimin her aşamasında çocuklara ve gençlere beslenme eğitimi verilmeli ve bu eğitimin süreklilik göstermesine imkanlar hazırlanmalıdır. Beslenme dersini tüm okullarda ya da Ev Ekonomisi dersini tüm okullarda hem kız hem de erkek öğrencilerin almaları sağlanmalı ve bu dersin içerisinde beslenme konularına daha fazla yer verilmelidir.

Aile bireylerinin de eğitilebilmesi amacıyla zaman zaman okullarda ailelere de eğitim programları düzenlenmelidir.

SUMMARY

A RESEARCH ON THE NUTRITION KNOWLEDGE OF THE SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Şimşek H., Arlı, M.

This research was carried out on the three middle school students. The schools have been selected from different social-economical levels. The effect of the Nutrition course or Home Economics course on the nutritional knowledge of the students has been researched. A survey have been given to totally 398 student, 98 of them had got Home Economic course, 120 had got nutrition course and 180 of them hadn't got these courses. It was determined that 48.2 % of the student has in the middle average nutrition knowledge. Their score was between 45-60/100. The students which hadn't got Nutrition or Home Economic course, has got $40.6 \pm 0.93/100$ Mark. The same score was 49.3 ± 1.44 which has got Home Economic courses and 56.5 ± 1.34 which has got Nutrition courses. It was determined that the differences between the scores are significant. The knowledge of the students about basic definitions, basic concepts, and functions of the nutrients and malnutrition are less sufficient than the knowledge about food preparation and storage procedures.

KAYNAKLAR

- 1- Başoğlu, S., Baysal, A., Beslenme Eğitiminin Öğrencilerin Bilgi ve Davranışlarına Etkisi, Beslenme ve Diyet Dergisi 16:35 (1987).
- 2- Özcan, T.F., Beş-Altı Yaş Okulöncesi Çağı Çocukları İçin Geliştirilen Beslenme ve Eğitim Programının Çocukların Beslenme Bilgilerine ve Yemek Yeme Durumlarına Etkisi Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara (1979).
- 3- Kavas, A., Üniversite Öğrencilerinin Beslenme Bilgi düzeyi, Beslenmeye Karşı Tutumları ve Beslenme Durumları Üzerine Bir Araştırma, Beslenme ve Diyet Dergisi 14:63 (1985).
- 4- Baysal, A., Beslenme, IV. Baskı, Hacettepe Üniversitesi Yayınları A/ 13, Çağ Matbaası, Ankara (1984).
- 5- Aksu, B., Özcan, C., Okulçağı Çocuklarında Beslenme Sorunları ve Bazı Öneriler Panali, Beslenme ve Diyet Dergisi 10:19 (1981).
- 6- Baysal, A., Beslenme Sorunlarının Sosyo-Kültürel, Eğitim ve Ekolojik Etmenlerle İlgili Nedenleri ve Çözüm Önerileri, Beslenme ve Diyet Dergisi 10:50 (1981).
- 7- Foley, C.S., Vaden, A.G., Newell, G.K., Dayton, A.D. Establishing the Neet for Nutrition Education : II Elementary teachers, nutrition knowledge, attitudes and practices. J. Am. Dietet. A. 83:564 (1983).
- 8- Panner, K. P., Kolasa, K. M., Secondary Tenchers Nutrition Knowledge, Attitudes and Practices, Paper presented at the Annual Meeting of the Society for Nutrition Education (14 th, San Diego, CA, August 9-12, 1981).
- 9- Sagun, P., Farklı Sosyo-Kültürel Çevrelerdeki Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Beslenme Bilgi ve Alışkanlıklarının Ölçülmesi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi, (1987).
- 10- Taşçı, N., Kentsel ve Kırsal Alandaki 0-5 Yaş Grubu çocukların Beslenmesini Etkileyen Ekolojik Etmenler, Hacettepe Üniversitesi Beslenme ve Diyetik Programı, Bilim Uzmanlığı Tezi, (1980).
- 11- Güncüylü, U., Ankara'nın Sosyo-Ekonomik Yönden Farklı Semtlerinde Bulunan İlkokul çocuklarının Beslenme Durumları Konusunda Bir Araştırma, Beslenme ve Diyet Dergisi, 13:35 (1984).
- 12- Pekcan, G., Ateş, M., Ballar, E., Sosyo-Ekonomik Yönden Farklı Semtlerde Yaşayan Ev Kadınlarının Besin Hazırlama, Pişirme ve Saklama Yöntemlerinin Saptanması, Beslenme ve Diyet Dergisi, 15:71 (1986).
- 13- Baysal, A., Akal, A., Birer, S., 3-12 Yaş Grubu Çocukların Beslenme Alışkanlıklarının Dış Sağlığı Üzirene Etkisi, Beslenme ve Diyet Dergisi, 15:19 (1986).
- 14- Baysal, A., Genel Beslenme Bilgisi Hatipoğlu Yayınları, No:08, Ankara (1988).